

UZASADNIENIE

Decyzją nr (...) (znak: (...)?2018- (...)) z dnia 27 lutego 2018 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. stwierdził iż M. R. jako pracownik u płatnika składek PROSPERITY R. J. (1) w Ł. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu od dnia 1 lipca 2017 r.

Organ rentowy wskazał iż na skutek przeprowadzonej kontroli przedstawione dokumenty oraz zgromadzone informacje dają podstawę do wskazania iż zawarta między ww. podmiotami umowa o pracę miała charakter fikcyjny i miała na celu jedynie uzyskanie świadczeń uprawniających do wypłaty zasiłków chorobowych i macierzyńskich na rzecz M. R.. W ocenie organu rentowego przedstawione dokumenty nie były sporządzane przez ubezpieczoną, a ona sama nie realizowała obowiązków służbowych związanych z zawartą umową o pracę.

(decyzja, k. 9-11 akt ZUS)

W odwołaniu z dnia 11 kwietnia 2018 r. ubezpieczona M. R. zaskarżyła w całości ww. decyzję i wniosła o jej zmianę poprzez stwierdzenie, że ww. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu od dnia 1 lipca 2017 r.

Ww. decyzji odwołująca się zarzuciła:

- a) obrazę przepisów prawa – art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 12 ust.1, art. 13 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przez ich niewłaściwe zastosowanie i błędne przyjęcie iż ubezpieczona nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu oraz wypadkowemu, podczas gdy brak jest podstaw do takiej oceny albowiem ww. od dnia 1 lipca 2017 r. wykonywała pracę w ramach stosunku pracy a wszelkie składki były opłacane,
- b) obrazę przepisów prawa – art. 68 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego nieprawidłową wykładnię i przyjęcie iż organ rentowy jest uprawniony do badania prawidłowości i adekwatności wypłacanych kwot wynagrodzeń i premii,
- c) obrazę przepisów prawa – art. 83 § 1 kc, poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, a w konsekwencji uznanie iż zawarta między M. R. i płatnikiem składek umowa o pracę miała charakter pozorny.

Ubezpieczona wskazała iż na podstawie przedmiotowej umowy faktycznie wykonywała obowiązki pracownicze obejmujące szeroko rozumiane obowiązki administracyjno – biurowe, a po także obowiązki w ramach zadań księgowych. Do płatnika składek ubezpieczona została skierowana przez Urząd Pracy.

(odwołanie, k. 3-7)

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, powielając argumenty zawarte w uzasadnieniu decyzji.

(odpowiedź na odwołanie, k. 21-22)

Postanowieniem z dnia 14 sierpnia 2018 r. do udziału w sprawie w charakterze zainteresowanego został wezwany R. J. (1) – właściciel przedsiębiorstwa (...) w Ł..

(postanowienie, k. 25)

R. J. (1) poparł odwołanie M. R. w piśmie z dnia 5 września 2018 r.

(pismo, k. 36)

W toku postępowania stanowiska stron nie uległy zmianie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. R. została skierowana do pracy w przedsiębiorstwie (...) na podstawie oferty złożonej przez ww. w Urzędzie Pracy. Wcześniej M. R. pobierała przez 2 miesiące zasiłek dla bezrobotnych.

(zeznania M. R., 00:03:30 protokołu rozprawy z 6 marca 2019 r., k. 218 w związku z 00:04:37 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 103v; skierowanie z PUP, k. 125)

Między M. R. a R. J. (1) reprezentującym PROSPERITY R. J. (1) z siedzibą w Ł. w dniu 1 lipca 2017 r. doszło do zawarcia umowy o pracę, przewidującej zatrudnienie M. R. w ww. przedsiębiorstwie od dnia 1 lipca 2017 r. na stanowisku pracownik administracyjno-biurowy w pełnym wymiarze czasu pracy z wynagrodzeniem w wysokości 4.500 zł miesięcznie brutto. Umowa została zawarta na czas określony od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2019 r.

(umowa, k. 38)

Od dnia 26 września 2017 r. zgodnie z aneksem stanowisko pracy M. R. zostało zmienione na „księgową”.

(aneks, k. 56)

M. R. zajmowała się obsługą biurową przedsiębiorstwa, a także przygotowywała i wystawiała faktury, pozostając w tym zakresie w stałym kontakcie z biurem rachunkowym. Swoje obowiązki wykonywała w godzinach 8 – 16. W zależności od bieżących potrzeb wykonywała je w siedzibie firmy, ale także na budowach i w ramach kontaktów z klientami. M. R. nadzorowała przebieg prac na budowie, dowoziła materiały, kontaktowała się z klientami i zajmowała się obsługą biurową. O zakresie wykonywanych danego dnia przez M. R. zadań decydował każdorazowo R. J. (1), kontaktując się z ww. osobiście lub telefonicznie.

(zeznania M. R., 00:03:30 protokołu rozprawy z 6 marca 2019 r., k. 218 w związku z 00:04:37 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 103v; zeznania P. G., 00:48:36 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 204v-205; zeznania T. K., 00:56:38 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 205; zeznania J. R., 01:05:30 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 205v)

W dniu 30 czerwca 2017 r. M. R. uzyskała orzeczenie lekarskie nr 72,06.2017 wydane na podstawie skierowania z tego samego dnia o braku przeciwwskazań do wykonywania obowiązków pracowniczych na stanowisku pracownik biurowy.

(orzeczenie, k. 57)

M. R. w dniu 3 lipca 2017 r. odbyła szkolenie wstępne w dziedzinie BHP przeprowadzone przez specjalistę ds. BHP J. Ż. oraz w dniach 3-4 lipca 2017 r. instruktaż stanowiskowy przeprowadzony przez R. J. (1).

(karta szkolenia, k. 58-60; karta oceny ryzyka zawodowego, k. 61-71)

Na podstawie pisemnego oświadczenia pracodawcy z dnia 1 sierpnia 2017 r. M. R. zostały powierzone dodatkowe obowiązki związane z realizacją projektu długoterminowego związanego z zabudową jednorodzinną obejmujące dodatkowe wynagrodzenie w łącznej kwocie 28.000 zł.

(pismo, k. 78-78v)

Początkowo między M. R. a R. J. (1) poczynione zostały ustalenia dotyczące wynagrodzenia. Kwestia premii pojawiła się w związku ze zwiększeniem ilości i zakresu obowiązków zawodowych M. R., obejmujących również kosztorysowanie robót oraz pozyskiwanie klientów i podmiotów do współpracy.

(zeznania M. R., 00:03:30 protokołu rozprawy z 6 marca 2019 r., k. 218 w związku z 00:04:37 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 103v)

Część wynagrodzenia M. R. była finansowana z dotacji pochodzących z Powiatowego Urzędu Pracy. Była to łącznie kwota 2.243 zł.

(dyspozycja wypłaty, k. 126)

M. R. za okres od 1 lipca 2017 r. do 30 listopada 2017 r. wypłacono następujące kwoty:

- wynagrodzenie zasadnicze w dniu 31 lipca 2017 r. w wysokości 4500 zł brutto (3201,58 zł netto),
- premię w dniu 31 sierpnia 2017 r. w wysokości 4.000 zł brutto (2.787,95 zł netto),
- wynagrodzenie zasadnicze w dniu 31 sierpnia 2017 r. w wysokości 4500 zł brutto (3201,58 zł netto),
- wynagrodzenie zasadnicze w dniu 30 września 2017 r. w wysokości 4500 zł brutto (3201,58 zł netto),
- premię w dniu 30 września 2017 r. w wysokości 8.000 zł brutto (5574,91 zł netto),
- wynagrodzenie chorobowe w dniu 31 października 2017 r. w wysokości 7.579,19 zł brutto (6186,06 zł netto)
- wynagrodzenie chorobowe w dniu 30 listopada 2017 r. w wysokości 488,98 zł brutto (467,27 zł netto).

(lista płac wraz z potwierdzeniem odbioru gotówki, k. 44-55)

M. R. była upoważniona do reprezentowania PROSPERITY R. J. (1) z siedzibą w Ł. w kontaktach z kontrahentami, w tym także do zawierania umów o współpracę. W okresie od 1 lipca 2017 r. do 1 października 2017 r. doszło do zawarcia dwóch umów o dzieło oraz ramowej umowy o współpracy, w których ww. podmiot gospodarczy reprezentowała M. R..

(umowa, k. 12-14, 15-17, 18-19; zakres obowiązków, k. 72-73; pełnomocnictwo, k.76)

M. R. posiada wykształcenie wyższe licencjackie na kierunku Finanse i rachunkowość.

(kserokopia dyplomu, k. 81)

W dniu 16 marca 2017 r. M. R. uzyskała kwalifikacje księgowego na podstawie egzaminu zawodowego zdanego przed Komisją Egzaminacyjną Stowarzyszenia (...) w Polsce w Oddziale Okręgowym w Ł.. Ukończyła też kurs „Podstawy rachunkowości – dla kandydatów na księgowego”

(certyfikat, k. 10-11; zaświadczenie, k. 80)

R. J. (1) prowadził działalność gospodarczą w zakresie prac remontowo-budowlanych przez 4 lata od 2014 roku, obecnie nie prowadzi już działalności ze względów zdrowotnych.

Od czerwca 2017 r. ww. zatrudnił P. G., a od lipca również M. R..

Od stycznia do lipca 2017 r. R. J. (1) miał kłopoty zdrowotne z uwagi na przebyty w styczniu 2017 r. wypadek samochodowy. Zadaniem M. R. miała być pomoc przy prowadzeniu działalności. Do momentu jej zatrudnienia przejęła ona niemal wszystkie obowiązki biurowe R. J. (1), co uzasadniało wysokość jej wynagrodzenia. Działania M. R. doprowadziły do podpisania umów z inwestorami, znalazła ona również korzystne oferty w hurtowniach oraz grunty inwestycyjne. R. J. (1) był zadowolony z jej pracy.

We wrześniu 2017 r. R. J. (1) uległ kolejnemu wypadkowi i ze względów zdrowotnych był zmuszony zakończyć działalność.

(zeznania R. J. (1), 00:03:30 protokołu rozprawy z 6 marca 2019 r., k. 218 w związku z 00:25:24 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 205; zeznania T. K., 00:56:38 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 205; historia choroby, k. 136-170; dokumentacja medyczna, k. 189, 191, 200-213)

M. R. pod koniec września 2017 r. dowiedziała się, że jest w ciąży i od 1 października 2017 r. przebywała na zwolnieniu lekarskim.

(zeznania M. R., 00:03:30 protokołu rozprawy z 6 marca 2019 r., k. 218 w związku z 00:04:37 protokołu rozprawy z 4 grudnia 2018 r., k. 103v; dokumentacja medyczna, k. 194)

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał w oparciu o dokumenty znajdujące się w aktach sprawy oraz załączonych aktach ZUS, jak również w oparciu o zeznania ubezpieczonej i zainteresowanego płatnika składek, jak również powołanych świadków. Wobec zbieżności ww. relacji, jej spontanicznego charakteru, jak również logicznej spójności i stopnia szczegółowości adekwatnego do upływu czasu, Sąd nie powziął wątpliwości co do wiarygodności ww. środków dowodowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie wnioskodawczyni zasługuje na uwzględnienie.

Organ rentowy za podstawę ustaleń prowadzącą do wskazania iż odwołująca się nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom z tytułu umowy o pracę przyjął pozorny charakter przedmiotowej umowy zawartej w dniu 1 lipca 2017 r.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998, nr 137, poz. 887 ze zm.) pracownicy (czyli osoby pozostające w stosunku pracy) podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym, a podmiotem odpowiedzialnym za zgłoszenie pracowników do ubezpieczeń społecznych i ich opłacanie jest pracodawca (art. 41, 46, 47 przywołanej ustawy).

Zgodnie z art. 22 § 1 k.p. w ramach stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem. W literaturze i orzecznictwie została przyjęta wykładnia zwrotu „wykonywanie pracy” w rozumieniu art. 22 §1 k.p. jako działalności: 1) zarobkowej (wykonywanej za wynagrodzeniem); 2) wykonywanej osobiście przez pracownika; 3) rozumianej czynnościowo, czyli powtarzanej w codziennych lub dłuższych odstępach czasu, nie będącej jednorazowym wytworem (dziełem) lub czynnością jednorazową; 4) wykonywanej "na ryzyko" pracodawcy, który ponosi ujemne konsekwencje niezawinionych błędów popełnianych przez pracownika (tzw. ryzyko osobowe), konsekwencje zakłóceń w funkcjonowaniu zakładu pracy, np. przestojów (tzw. ryzyko techniczne) lub złej kondycji ekonomicznej przedsiębiorstwa (tzw. ryzyko gospodarcze); 5) świadczonej „pod kierownictwem” pracodawcy, co oznacza, że pracownik powinien stosować się do poleceń przełożonych, które dotyczą pracy (art. 100 §1kp), i pozostawać do dyspozycji pracodawcy w zakładzie pracy lub w innym miejscu wyznaczonym do wykonywania pracy (art. 128 k.p.).

Ugruntowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko zakłada iż podleganie ubezpieczeniu społecznemu wynika z prawdziwego zatrudnienia, a nie z samego faktu zawarcia umowy o pracę, nie stanowi więc podstawy do objęcia ubezpieczeniem społecznym dokument nazwany umową o pracę, jeżeli rzeczywisty stosunek prawny nie odpowiada treści art. 22 k.p. (vide: wyrok Sadu Najwyższego z 11 marca 2008 r., sygn. II UK 148/07, niepubl.). Umowę o pracę uważa się za zawartą dla pozorów (art. 83 § 1 k.c.), jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a osoba wskazana jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy (vide: wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 sierpnia 2005 r., II UK 321/04, opubl. OSNP 2006/11-12/190).

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Pozorność oświadczenia woli potraktowana została przez ustawodawcę jako wada szczególnego rodzaju, bo dotycząca oświadczenia złożonego świadomie i swobodnie dla pozorów drugiej stronie, która o takim charakterze oświadczenia wie i na to się zgadza. Wobec tego zatajenie pozorności przed adresatem oświadczenia, czyli ukrycie braku zamiaru wywołania określonych skutków prawnych (*reservatio mentalis*) nie pozbawia oświadczenia woli skuteczności (tak SN w wyroku z 8 czerwca 1971 r., II CR 250/71, nie publ.). W wyroku z 25 lutego 1998 r., II CKN 816/97 (nie publ.) Sąd Najwyższy uznał, że nieważność czynności prawnej z powodu pozorności oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony otwarcie, tak że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadzała.

Według art. 83 § 1 k.c. nieważna jest czynność pozorna, czyli ta, która została przejawiona na zewnątrz, a ściśle rzecz ujmując - pozorne są te jej postanowienia, których nie da się pogodzić z postanowieniami ukrytymi. Skoro zatem pozorność może dotyczyć zarówno całej czynności prawnej, jak i niektórych tylko jej postanowień, to tym samym nieważność może dotyczyć zarówno całej czynności prawnej, jak i niektórych składających się na nią oświadczeń woli. Z przedstawionych wywodów wypływa więc wniosek, że istota pozorności wyraża się w tym, że bezwzględnie nieważne jest oświadczenie woli wyrażone na zewnątrz (np. w spisanej umowie o pracę), gdyż ono, ukrywając inną czynność prawną, zostało złożone dla pozorów, czyli bez zamiaru wywołania skutków prawnych (zob. Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6.10.2004 r. op. cit.).

Na tle ustaleń w niniejszej sprawie wskazać należy, że w orzecznictwie utrwalony jest pogląd, iż nie podlega pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu osoba, która zawarła umowę o pracę dla pozorów, a więc w sytuacji, gdy przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie o pracę, nie będzie świadczyć pracy jako pracownik (por. wyrok SN z dnia 4 stycznia 2008 r., I UK 223/07, LEX nr 442836).

Poza sporem w niniejszej sprawie pozostawało, że M. R. zawarła z R. J. formalnie prawidłową umowę o pracę i została przez pracodawcę zgłoszona z tego tytułu do obowiązkowych ubezpieczeń społecznych jako pracownik, a także, że R. J. (1) opłacił za nią składki ubezpieczeniowe za sporny okres.

Kwestia sporna w rozpoznawanej sprawie sprowadzała się natomiast do tego czy dające się ustalić okoliczności faktyczne pozwalają na przyjęcie pozornego charakteru ww. umowy.

W ocenie Sądu Okręgowego teza organu rentowego, iż wyżej wskazana umowa o pracę została zawarta dla pozorów w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych nie znalazła potwierdzenia w materiale dowodowym.

Zgodnie zaś z treścią art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Sama zasada skonkretyzowana w art. 6 k.c., jest jasna. Ten, kto powołując się na przysługujące mu prawo, żąda czegoś od innej osoby, obowiązany jest udowodnić fakty (okoliczności faktyczne) uzasadniające to żądanie, ten zaś, kto odmawia uczynienia zadość żądaniu, a więc neguje uprawnienie żądającego, obowiązany jest udowodnić fakty wskazujące na to, że uprawnienie żądającemu nie przysługuje.

W tym stanie rzeczy odwołująca się M. R., kwestionując ustalenia poczynione przez organ rentowy oraz wnioski do jakich organ ten doszedł na podstawie zgromadzonych informacji zobligowana była do wykazania faktów świadczących o zasadności odmiennej oceny niż ta dokonana przez ZUS. W ocenie Sądu Okręgowego ubezpieczona w całości sprostała nałożonemu na nią ciężarowi dowodu, posługując się zarówno dowodami o charakterze nieosobowym, jak i odwołując się do jednoznacznych i wiarygodnych zeznań świadków.

Zeznania powołanych świadków wskazują na to, że M. R. aktywnie uczestniczyła w życiu przedsiębiorstwa, stawiała się codziennie do pracy, a swoje obowiązki wykonywała w zależności od potrzeb – w siedzibie firmy,

na budowie lub podczas spotkań z klientami. Brak jest podstaw do zaprzeczenia autentyczności zawartych przez M. R. umów o współpracy, tym bardziej w świetle zeznań osób reprezentujących kontrahentów, wskazujących na osobiste zaangażowanie ubezpieczonej w proces negocjacji i podpisania wskazanych umów. Jednocześnie fakt iż przedsiębiorstwo prosperowało zgodnie ze swoim profilem działalności, zawierało nowe kontrakty i planowało nowe inwestycje mimo złego stanu zdrowotnego R. J. (1) także świadczy o realnych charakterze podjęcia przez M. R. realizacji przypisanych jej obowiązków pracowniczych.

Podkreślenia wymaga, że M. R. jest osobą zupełnie obcą dla R. J. (1). Do pracy została skierowana za pośrednictwem Urzędu Pracy, a o tym, że jest w ciąży dowiedziała się dopiero po 3 miesiącach pracy, o czym świadczą zapisy umieszczone w jej dokumentacji lekarskiej.

M. R. urodziła 20 maja 2018 r., co w prosty sposób przesądza o tym, że w chwili zawierania umowy w lipcu 2017 r. nie była ona w ciąży. Jednakże, nawet gdyby przyjąć, że tak było sama ta okoliczność nie wyklucza możliwości zawarcia skutecznej z punktu widzenia prawa pracy oraz ubezpieczeń społecznych umowy o pracę (vide: wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 10 lutego 2016 r., w sprawie III AUa 859 /15, LEX pod nr (...)).

Z powyższego wynika, że M. R. w rzeczywistości podjęła pracę w przedsiębiorstwie (...) i wypełniała swoje obowiązki pracownicze. Nawet jeśli w istocie zasadniczym celem ubezpieczonej było uzyskanie stosownych świadczeń w zakresie zasiłków, to nie można jednak przyjmować pozorności zawarcia umowy o pracę w sytuacji, gdy umowa ta była faktycznie realizowana.

Wobec powyższego należało stwierdzić, że umowa o pracę z dnia 1 lipca 2017 r. zawarta pomiędzy M. R. a PROSPERITY R. J. (2) w Ł. była umową ważną, nie została zawarta dla pozorów, a więc zaszyły przesłanki z przepisu art. 6 ust. 1 pkt 1 oraz 11 ust. 1 i 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych i należało zmienić decyzję ZUS i stwierdzić, że M. R. podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 1 lipca 2017 r.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., orzekł jak w punkcie 1. w wyroku.

O kosztach procesu Sąd rozstrzygnął zgodnie z generalną zasadą odpowiedzialności za jego wynik zawartą w art. 98 § 1 1 kpc i zasądził od organu rentowego na rzecz wygrywającej ubezpieczonej kwotę 197 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 180 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego ustaloną w oparciu o § 9 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. poz. 1800 z późn. zm.).